

LECTURI ÎN ACUARELĂ

Gabriela Chirteș
Irinel-Lucia Oltean

Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz Cluj-Napoca

Atelierul *Lectură în acuarelă* este o pleoarie pentru un model sincretic de receptare a textului literar, specific elevilor cu deficiență de auz. Specificitatea constă în abordarea interdisciplinară a textului literar pe întreg parcursul receptării acestuia. Textul literar constituie nucleul, premsa, dar înțelegerea semnificațiilor, a mesajului artistic se face prin metode specifice altor domenii artistice. Această perspectivă sincretică asupra textului literar permite dezvoltarea unor competențe transcurriculare care să asigure înțelegerea mesajului prin mijlocirea altor arte sau forme de comunicare, bazate pe capacitațile senzoriale compensatorii, valide ale elevilor cu deficiențe de auz, dar și pe specificul limbajului mimico-gestual (kinetism și limbaj non-verbal). **Cuvinte-cheie:** receptarea textului literar, sincretism, interdisciplinaritate, limbaj specializat, decodare, competență de lectură, deficiență de auz.

The workshop **Reading through painting** it's a pleading for a syncretic model of intercepting the literary text, which is specific for the students with hearing deficiencies. The specificity consists in the interdisciplinary approach along the whole way of intercepting this. The literary text is the core, the heart, the premise, but understanding the meanings, the artistic message is done through methods which are specific for other artistic domains. This syncretic perspective of the literary text permits the development of trans curricular competences which ensures the understanding of the meaning through other arts or means of communication based both on compensatory sensorial abilities of the students with hearing deficiencies, and on the specific of the sign language (kinetism and non-verbal language). **Keywords:** intercepting the literary text, syncretism, interdisciplinary, specialized language, read in, reading competence, hearing deficiency.

Atelierul sintetizează munca în echipă și bunele practici în dezvoltarea competențelor de lectură ale elevilor cu deficiență de auz, dobândite printr-o abordare interdisciplinară vizată în trei secvențe didactice diferite, dar care asigură o aprofundare a înțelegерii și interpretării textului. Continuitatea între cele trei secvențe (limba română, artă plastică și activități cognitive din programul de după-masă) se sprijină pe colaborarea permanentă dintre profesorul de limba română, cel de arte și profesorul educator (care conduce activitățile de învățare). Pornind de la principiul că o experiență didactică se împărtășește cel mai bine prin activități demonstrative, în cadrul atelierului am proiectat o activitate didactică prin care profesorii de limba română au experimentat rolul de elev cu deficiență de auz, fiind puși în situația de a recepta textul literar după modelul utilizat în învățământul pentru aceștia: lectura textului, ilustrare prin desen/pictură și prezentarea lucrării în fața grupului, respectiv a participanților la atelier, prin evidențierea emoțiilor/trăirilor identificate și reprezentate prin culoare. Textul propus a fost *Note de primăvară* de George Bacovia. Lucrările realizate de profesori au fost comparate cu cele ale elevilor.

Prezentăm, mai jos, câteva exemple din reprezentările plastice ale textului. Astfel, se poate observa că atât elevii, cât și profesorii de română au utilizat aceeași gamă cromatică și elemente reprezentative. Diferența dintre cele două categorii de desene/picturi constă în tehnica de reprezentare și bogăția limbajului expresiv. Elevii cu deficiență de auz au surprins și rafinat detaliile, iar profesorii ansamblul, ambianța.

Ateliere

Elevi	Profesori
 	

În timp ce elevii au încercat să includă în desene cât mai multe elemente din natură, s-au concentrat pe redarea liniei melodice a textului liric prin culoare, reușind astfel prin armonii cromatice, laviuri și structura compozițională să redea atmosfera a poeziei, cu gama de emoții și sentimente pe care aceasta o transmite, profesorii au transmis emoția mai mult prin culoare, axând demersul pe surprinderea unei singure secvențe, a unui detaliu, iar nu a textului în ansamblul său. Desigur, lucrările elevilor au fost mult mai elaborate, timpul de realizare a fost mai generos, ei au pus toată pasiunea în redarea secvențelor prin tușe ample, puncte, linii, texturi, suprapunerii și juxtapunerii cromatice în cazul detaliilor, folosind arsenalul cunoscut de mijloace plastice, ceea ce profesorilor nu le-a fost la îndemână.

În calitatea de simpli mediatori ai activității atelierului, am jucat rolul naratorului obiectiv, care relatează evenimentele fără a se implica în vreun fel. Ce am observat? Grupul de profesori s-a comportat exact ca un grup obișnuit de elevi: uimit și frustrat la început, aproape blocat în fața foii albe de hârtie, sedus și pasionat pe parcurs, iar la sfârșit, regretând că trebuie să iasă din sarcină.

În același timp, în cadrul atelierului, elevii cu deficiență de auz din clasa a VIII-a de la Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz au primit sarcina de a scrie un text narativ după imagini selectate din *Madlen* de Ludwig Bemelmans. Acest tip de exercițiu de

scriere este utilizat de noi în dublul scop de a verifica înțelegerea unui text citit, precum și pentru a-i pune în ipostaza de scriitor, asigurând înțelegerea unor concepte specifice lecturii prin parcurgerea receptării (decodării) în sens invers. Scopul acestui tip de exercițiu este realizarea conexiunilor între imagine și cuvânt/semnificație, dar și pentru a crea un pattern personal de decodare. (reamintim faptul că acești elevi sunt privați de latura sonoră a lecturii și că, în cazul lor, receptarea se bazează exclusiv pe simțurile valide compensatorii. Astfel, competențele de comunicare scrisă trebuie să le compenseze pe cele de comunicare orală, care, practic, rămân la un nivel sub cel de bază chiar și la vîrstă adultă, indiferent că este vorba de receptare sau de producere de mesaje orale. Acest exercițiu de citire-scriere alternativă, de decodare - codare forțată, pe care îl efectuează de-a lungul întregii receptări a operelor literare, are menirea de a dezvolta o competență care, în absența unui limbaj specializat, să asigure, dacă nu interpretarea, cel puțin înțelegerea aprofundată a textelor literare. Demersul împrumută principiile inductivității și deductivității, care sunt alternate, însă fără a fi folosite concepte sau explicații metodologice. Întreg procesul de înțelegere a mecanismelor ficțiunii se bazează pe experiențele din „laboratorul intern” al fiecărui elev (mai mult sau mai puțin performant), iar confirmarea succesului/feed-back-ul vine doar din exterior, de la profesor și nu este niciodată pus la îndoială.

În cadrul atelierului elevii cu deficiență de auz au scris o poveste nouă după ilustrațiile din cartea *Madlen* de Ludwig Bemelmans. Textul a fost ascuns, dar imaginile au urmărit firul narativ original. Elevii au lucrat în perechi, colaborând la imaginarea și scrierea unor secvențe narrative sugestive pentru imaginea model. Textul final, rezultat din unirea secvențelor scrise de fiecare grup, a fost comparat cu textul original.

Ateliere

Se impune aici o explicație privind criteriul după care a fost ales textul. Deși ne propuseseam să utilizăm ilustrațiile dintr-o altă operă literară, când am descoperit *Madlen la standul simpozionului*, am considerat că este mult mai potrivită decât alegerea inițială, deoarece elevii cu deficiență de auz (cu o singură excepție) sunt interni și petrec opt luni din an în internatul școlii. Ilustrațiile cărții sugerau subtil aspecte din viața lor personală, iar noi (profesori de limba română și de arte) eram curioase cum vor combina atmosfera din internatul școlii noastre cu ceva complet necunoscut lor, cum ar fi viața într-o școală confesională pentru fete. În plus, elevii cu deficiență de auz sunt și rămân cititori inocenți, iar tipul de abordare a textului literar cel mai potrivit pentru acești elev este cel bazat pe experiența personală. Iată câteva imagini din carte, care, sperăm noi, vor contura o reprezentare clară asupra sarcinii de lucru și vor fi suficient de persuasive pentru a deschide apetitul și curiozitatea pentru această lectură.

În ciuda faptului că nu au știut nimic despre ceea ce urma să se lucreze în cadrul atelierului, elevii cu deficiență de auz s-au comportat ca un grup obișnuit de elevi aflat în competiție (mai ales cu profesori de română!): s-au mobilizat, s-au împărțit în perechi calculând foarte bine echilibrul de forțe, iar la sfârșit, înainte de a finaliza textele, au apelat la un cenzor (cel mai bun elev) pentru a corecta greșelile specifice exprimării persoanelor cu deficiență de auz. Fiecare secvență a reflectat întreaga personalitate, sensibilitate, gândire și talent literar al fiecărei perechi. A rezultat o poveste minunată, mult mai bogată decât cea originală, dând o perspectivă diferită asupra temei. (Din păcate manuscrisul a fost rătăcit 😊).

În urma atelierului realizat, concluziile noastre pot fi formulate în felul următor:

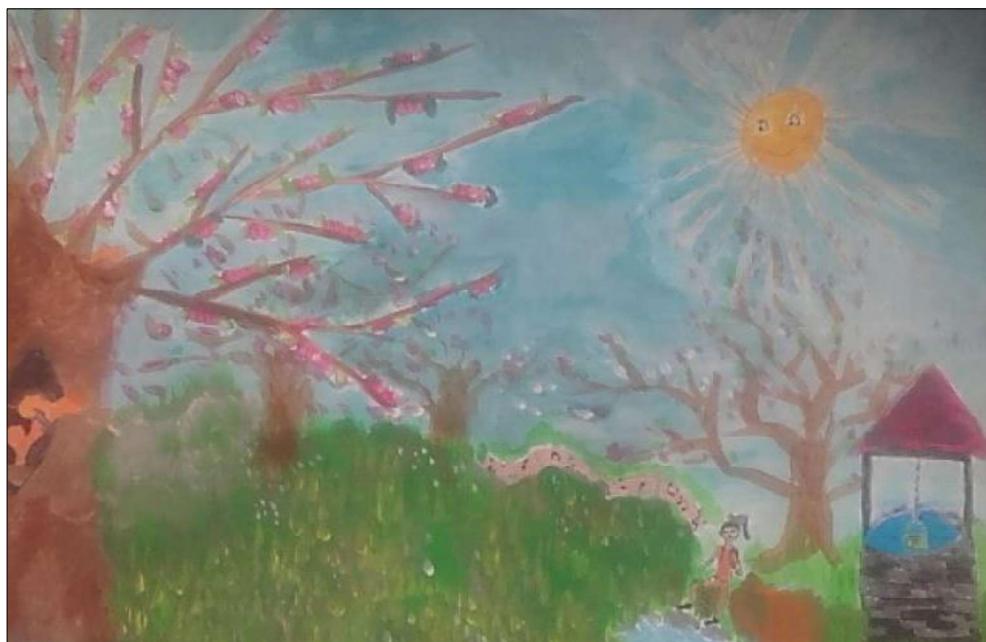
- abordarea sincretică a textului literar elimină bariera de limbaj din receptarea textului literar și asigură o înțelegere corectă a mesajului;
- prin abordarea interdisciplinară, care reunește metode și tipuri de exerciții din diferite arii curriculare, pot fi create situații de învățare care favorizează înțelegerea și chiar interpretarea textului literar;
- absența lecturii sonore nu este un impediment major în identificarea sentimentelor, emoțiilor și trăirilor transmise în textul liric. Acestea pot fi sugerate prin asocierea textului cu reprezentarea sa plastică;

- transpunerea artistico-plastică pe secvențe, cu surprinderea elementelor descriptive și narative și redarea lor expresivă facilitează înțelegerea textului literar și motivarea elevului cu deficiență de auz pentru lectură;

- dacă acest tip de abordare (sincretică, interdisciplinară) este utilizat permanent și rațional începând din clasa a cincea, spre sfârșitul ciclului gimnazial, respectiv pe parcursul celui liceal, elevii cu deficiență de auz reușesc să aibă competențe de lectură comparabile cu ale elevilor auzitori;

- volumul de conținuturi parcurse nu poate fi niciodată comparabil cu prevederile curriculum-ului pentru lectură, deoarece acest tip de abordare, coroborat cu particularitățile de învățare date de deficiență de auz impun un ritm specific și resurse de timp mult mai vaste.

În încheiere, vă invităm să contemplați un Bacovia, neobișnuit de vesel, în lucrarea colectivă a elevilor din clasa a VIII-a de la Liceul Tehnologic special pentru Deficienți de Auz.

SISTEMUL NAȚIONAL DE ÎNVĂȚĂMÂNT VS. BACALAUREATUL INTERNAȚIONAL (IB) – LUMI PARALELE

Ioana Nanu
Școala Americană din București

În România, școlile care sunt acreditate să performeze în sistemul bacalaureatului internațional (clasele I-XII) nu sunt multe. Aici, funcția profesorului este, pe lângă cea clasică, aceea de scriitor de curriculum. Conceperea unei unități folosind sculele pe care sistemul amintit de pune la îndemână este o provocare pentru orice profesor din sistemul de stat. Dar, pe măsură ce înțelegi filosofia IB, jocul generării programei de limba română devine din ce în ce mai interesant. Cum ar fi să predai textele autorilor cot la cot cu aceștia? Dar să produci, la finalul fiecărei specii studiate, o antologie cu creațiile elevilor? Dar să predai gramatică cam 1% din cât predai în sistemul de stat? **Cuvinte-cheie:** IB, curriculum, unitate.

The National Education System vs. International bachelor – parallel worlds. In Romania, the schools that are accredited to implement the IB programme are quite few, but they are growing in number. In this system the role of the teacher, other than the classical one, is also that of curriculum developer. Any teacher trained in the state education system will find it a challenge to devise a unit with the IB tools. But, as you begin to understand the IB philosophy, the game of putting together a Romanian curriculum becomes more and more interesting. What would it be like to team-teach the texts of certain authors? Or to publish an anthology of the students' own writing after studying each genre? Or to teach about 1% of the grammar you would be teaching in a state school? So? What do you say? Are you in for a unit? **Key-words:** IB, Education, MYP.

Scopul atelierului s-a constituit din crearea unei unități pentru gimnaziu, în grupe, după cerințele pe care bacalaureatul internațional (IB) ca sistem le presupune. Acest tip de parcurs – IB-ul, se împarte în trei niveluri – PYP (clasele I-V), MYP (clasele VI-X) și DP (clasele XI-XII). Voi păstra limba engleză ca limbă de redare a materialelor MYP, fiind ușor de inferat sensul conceptelor vehiculate. Unde lucrurile devin specifice și greu de înțeles, voi folosi traducerea acestora. Este important de reținut că, în acest sistem, profesorii își creează programa, aliniindu-se la prescripțiile generale IB.

Un curs MYP de limbă și literatură, aşa cum este cel de limbă română, începe cu competențele pe care elevii le-au dobândit în perioada PYP și va include: competențe de abordare a învățării (ATL), care, în timpul gimnaziului, își vor amplifica complexitatea, alături de termenii relevanți pentru dezvoltarea limbii (Analyze, Comment, Compare and contrast, Create, Critique, Discuss, Examine, Explore, Evaluate, Identify, Interpret, Justify, Organize, Outline, Select, Summarize, Synthesize, Use). Scopurile unui asemenea curs sunt: folosirea limbajului ca vehicul al gândirii, creativității, reflecției, învățării, autoexprimării, analizei și interacțiunii sociale; dezvoltarea competențelor implicate în ascultare, vorbire, citire, scriere, vizualizare și prezentare într-o varietate de contexte; dezvoltarea abordării critice, creative și personale pentru a studia și analiza texte literare și nonliterare; parcurgerea unor texte din diferite perioade istorice și dintr-o varietate de culturi; explorarea și analiza aspectelor culturii gazdă, a celei personale și a altor culturi prin texte literare și nonliterare; explorarea limbajului printr-o varietate de mijloace și